

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Voluntariat sau obligativitate de arme?

Arad, 6 Noembrie.

În Anglia sunt continuate discuțiile vii pe tema dacă eforturile militare ce trebuie să le facă astăzi Englezii pot fi satisfăcute de sistemul voluntariatului de arme, ori, dovădindu-se caducitatea acestui sistem să fie înlocuit cu sistemul de pe continent profesat cu atâta abilitate de Germani: sistemul obligativității de arme, „militarismului”? Este una din problemele mari ale zilei aceasta și după ce nu de mult la acest loc făcusem o privire retrospectivă istorică și politică avem deja trase cadrele pentru a fi desfășurată această problemă în toată întinderea ei.

Imperiu prin eminență al libertăților politice, Marea-Britanie a întrebunțat deja de cincisute de ani sistemul voluntariatului ca singur corespunzător spiritului avansat englez, singur compatibil cu aceste libertăți politice seculare. Sistemul voluntariatului este o moștenire sacră și mentalitatea istorică engleză cu greu poate fi înlăturată. De aici discuțiunile aprinse în camera comunelor.

Oratorii cari pretind introducerea sistemului obligator argumentează că voluntariatul nu este suficient, pentru că puterea militară de astăzi dată Angliei prin el, nu satisface exigențelor situației și trezește vii și juste neliniște la aliații Francezi, Italiani și îndeosebi la Ruși. Pentru a juca un mare rol militar Marea Britanie este silită să introducă serviciul militar obligator împotriva căruia nu va protesta poporul englez căci con-

servatismul lui permite spiritul reformatoric cel mai liberal și avansat. Poporul englez, susțin acești oratori, este cu mult mai patriot decât ca să se revolte în fața unei schimbări pe care o pretind înaltele interese de stat.

Își au, însă, și oratorii din cealaltă categorie — împotriva obligativității de arme — argumentele lor cari par nu mai puțin justificate. Ei zic că introducerea serviciului obligator ar fi un adevărat „coupe de théâtre”, un atac prin surpriză, deoarece nu s'a dovedit insuficiența voluntariatului de arme, ci poporul englez a alergat sub steag cu dragă inimă. Ba, ce e mai mult, în repetite rânduri anunțările voluntare au fost atât de multe încât nu toți cei anunțați puteau să fie angajați imediat. Organizația militară engleză n'avea cadrele indispensabile pentru o armată de masse mari: cazărni, birouri, câmpuri de manevre, ofițerime numeroasă și bine pregătită. Dintre trei milioane de voluntari câți s'au anunțat la începutul războiului abia au fost luați sub arme două milioane. Adevărat: de atunci și până astăzi s'a scurs atâta vreme și s'au înlăturat neajunsuri de aceste. Dar poporul englez este oricând gata să trimită sub arme contingentul necesar, pe care-l pretind circumstanțele actuale ale campaniei.

Dacă acești din urmă militanți au dreptate, și până acum au, căci ziarele apusene, chiar și *Le Temps*, care a pledat atât de călduros în numeroase primarticole pentru introducerea obligativității de arme în Anglia, recunosc rezultatele apelului lansat de regele George al V-lea către poporul englez, sistemul voluntariatului pare a se menține și pe mai departe, ca singurul sistem corespunzător stărei de spirit și situației politice en-

gleze. Argumentele pledoariilor pentru serviciul obligator vor pierde din forța lor intrinsecă deoarece în fața faptelor produse Francezii și Rușii nu vor mai avea nimic de reproșat.

Nu trecem cu vederea nici ake defecțiuni ale obligativității de arme, defecțiuni ale sulate îndeosebi de pressă. Este mai presus de orice îndoială că sistemul voluntariatului își are avantajele sale, pentru că nu poate fi susținut decât într'un stat cu populație omogenă, cu toate libertățile politice, în care poate înflori patriotismul adevărat, inspirat din însăși nevoile vieții naționale de orice ordin. Voluntariatul armelor este exercitat cu folos numai într'o țară ale cărei metode administrative respectează autonomiile locale, provinciale, într'o țară guvernată prin *descentralism*. Ne-am putea închipui ce rezultate ar da în Rusia sistemul voluntariatului!

Iar când poporul englez face dovada unei conștiințe înalte a datoriei patriotice, introducerea obligativității de arme ar aduce perplexitate în spirite. Nu numai atât! Anglia ar fi amenințată cu o derută industrială. Căci din numeroasele fabrici de muniții și alt material ce-l confecționează pentru armate ar fi scoase brațele vânjoase ale muncitorilor, fabricarea armei ar stagna și rolul comercial al Angliei, acestei „maitresse sur la mer”, stăpâna mării, astăzi ar fi limitat. Și Anglia nu vrea să renunțe la aceste avantagii pe care le are mulțumită voluntariatului de arme: Se întrezăresc atât de limpede defecțiunile obligativității de arme pentru Englezi din punct de vedere moral și material, încât Anglia cu greu s'ar putea hotărî să introducă

Prinos scumpilor mei morți.

Din spital...

— Scrisoare dela Astrahan. —

I.

Și-asa ne spuse 'n după-amiaza-aceea
Când căpitanul ne-a chemat la sfat
„Suntem puțini, ai noștri sunt departe
Și regimentul fi-va atacat!
Feciori! neam de vultani nebiruiți
Nu-i timp acum prea mult să vă grăesc
Feciori! vă spun atât și prea e mult
Că e-'n primejdie steagul românesc!”
Simțiam atunci că dacă mi s'a dat
Și mie-'n lumea asta să trăesc
Cel Sfânt mi-a dat viața-'ntreagă numai
Să apăr mâne steagul românesc!
O vină! mâne, zi de inviere
Te-astept și cânt și tremur și cersesc
Cel Sfânt să-mi dea viață până mâne
Să mor zimbând sub steagul românesc!

II.

Privirea lui spre steag se atintise
— Dormea în jurul nostru 'ntreg pământul —
Doar ceriu-'n volburat de-asupra noastră
Ne auzea în noapte jurământul.

Cu steagu-'n mână sta 'n mijloc căpitanul
Noi în genunchi, cum stai la liturghie
Și-am murmurat în urma lui cuvântul
Cu ochii duși spre ceriu: așa să fie.
Și 'ncremeniți rămăserăm cu toții
Și noaptea tot mai neagră se 'ntindea
Și apele urlau departe 'n vale
Și codrul, surd pe culme hohotea!

III.

Întăiul urlet liniștea o sparse
Și zeci de guri urlară dintr'odată
Și-un muget ne 'nterupt e într'o clipă
Văzduhu 'ntreg și 'ntinderea lui toată
Și când răcneau șrapnelele de-asupra
Scurmat pământul ne isbea în față!
Era de flacări sfâșiată zarea
Și'n șanturi fum și scrum și neagră coață
O! dacă este iadul și e groaznic,
S'a coborât întreg atunci pe noi!
Pământul ne 'ngropa de vii în șanturi
Zarea, de sus, cu-a fiacărilor ploii.
Și repede și una după alta
— O ceriuri — nu-i condeiu s'o poată scrie —
Trei ore lungi șrapnelele veniră
Cu groaznică năpraznică urgie
Și-apoi porniră puștile de-odată
Să șuere cu țipetele stranii
Să se lovească gloanțele de-olaltă
Atât de mulți, de mulți erau dușmanii

Și gemete de moarte să răsună
În șanturile noastre nentînse.
Când ziua peste culmile din laturi
Zoritu 'ntău cu mîlă și-l aprinse.
Și-atunci un nor s'a ridicat de-odată
Care venea spre noi ca o furtună
Veneau dușmanii 'n gloate nesfârșite
Ca marea, când de viscol e nebună.
Și 'ntăia hecatombă de cadavre
Când i-a oprit pe-o clipă... au pornit
Tot alte gloate chiuind sălbatic.
„Și zeci de hecatombe s'au zidit
Și-'n urmă 'n fața șanturilor noastre
Ne-am întâlnit scrâșnind din dinți cu ură
Cu balonote lacome să bee
Din inimă, sânge fără de măsură.”

Și steagul! steagul nostru se 'nălțase
Și-a fluturat pe-o clipă mândru 'n zare
Și steagul a cuprins și ceriu 'n pară
Și zarea cu imensele-i hotare.
Steagul! o! el! frumosul, mândrul, sfântul
Și-o clipă-a fost tăcere de mormânt!
Și nici scrâșniri, nici vaete nu fuseră
Ci doar pocniri de cranii... pe șanturi
Se sugrumau eroi căzuți în sânge
Se ridicau și răsturnați mureau
Și tot mai multe brațe 'nflorate
Spre steagul nost cu dor se întindeau.
Și dacă moartea doborârea de-odată

sistemul ei, și nici nu o va face-o decât în urma unor întezite insistențe, din partea guvernelor francez și ruse, mai ales ruse, și e probabil că va afla modalitățile de a se sustrage de sub aceste presiuni.

Am stăruit asupra neverosimilității reformării sistemului de recrutare în Anglia. Și chiar dacă s'ar introduce serviciul militar obligator în urma nesuficienței materialului de oameni în zilele viitoare, serviciul acesta va fi provizoriu, în timpul războiului numai. Pressa germană susține că dintre toți politicienii englezi acei cari au opinat astfel au poate mai multă dreptate și este posibil că în chipul acesta va fi transată problema militară engleză.

Și acum un pronostic. După războiu care dintre cele două sisteme va fi adoptat de statele europene? Rămănea-vor la sistemul obligativității, la militarismul de până aci, vor fi înmulțite uzinele de munițiuni, șantierele navale, fabricile pentru confecționarea uniformelor militare, vor vota bugete militare cu sume fabuloase? Va domni aceeași înfrigurare ca până aci ori mai potențată de înarmare? Se vor devota și mai mult cauzelor militare? Ori vor adopta sistemul voluntariatului pe care l'a profesat Anglia de cinci secole, permițându-i să-și concentreze toată atenția asupra progresului, bogăției materiale și morale, și susținând o armată de mercenari abia 250 mii soldați pentru Anglia și imensele colonii?

Voluntariat sau obligativitate de arme?!...

Congresul de pace dela Berna.

Arad, 6 Noembrie 1915.

În 14 Decembrie a. c. se va întruni la Berna un congres de pace cu caracter *idealist*, care congres vrea să realizeze o înțelegere cu scopul de a se împiedeca în viitor ca războaie ca cel actual să mai sguode lumea. Dar scopul nemărturisit al acestui congres este să ofere diplomaților indicațiuni pentru vremea când se vor începe *adevăratele* tratative de pace.

Inițiatorii congresului — cari sunt politicieni și bărbați de stat distinși, cunosători ai dreptu-

lui internațional — vor înainta congresului spre dezbateră un *minimal program de pace*, al cărui text a fost redactat de o conferință confidențială care s'a ținut în Aprilie din anul acesta. La această conferință au fost reprezentate 10 state.

Programul conține următoarele puncte:

1. Să nu se facă nici o anexiune și nici o cesiune de teritor care să fie în contra intereselor și dorinței populației. Asentimentul populației să se obțină prin votul poporului sau în alt mod potrivit.

2. Toate statele să asigure pe teritoriul propriu egalitatea drepturilor, libertatea confesională și dreptul de întrebuintare a tuturor limbilor.

3. Statele să facă o înțelegere comună care să asigure în coloniile și sferile lor de interes libertatea comerțului, sau cel puțin să asigure un tratament egal pentru toate națiunile.

4. Să se termine lucrarea conferinței de pace dela Haga relativ la înființarea unei organizațiuni de pace a comunității statelor. Pentru această conferință de pace să se înființeze o organizațiune permanentă, care la răstimpuri să țină ședințe.

5. Toate statele să declare că își supun toate diferendele lor unui arbitru de pace. În acest scop afară de arbitru actual dela Haga să se mai înființeze:

I. Un adevărat tribunal internațional permanent;

II. Un consiliu internațional permanent de anchetă și intervenționist.

6. Toate statele să se oblige, că vor iniția o acțiune — diplomatică, economică sau militară — hotărâtă în mod prealabil, când un stat recurge la măsuri militare, în loc să-și supună diferendul tribunalului de arbitraj și să ceară opiniunea consiliului internațional de anchetă.

7. Statele să convină relativ la reducerea înarmării.

8. Pentru a se putea obține reducerea înarmării navale, e necesară sistarea tribunalului de pradă și asigurarea libertății navale.

9. Politica externă să se subordoneze controlului efectiv al parlamentelor. Convențiunile secrete se consideră ca nul.

Deci, e chestie numai ca congresul să-și spună încă de acum părerea relativ la crearea pacinică a raportului în viitor între state, iar nu despre aceea ca congresul să exerseze o influință asupra formațiunii evenimentelor.

Convocatorul congresului este semnat nu numai de pacifiști din statele neutrale, ci și de

pacifiștii germani, maghiari, austrieci, apoi de cei francezi, englezi, italieni și belgieni.

În cursul de până azi al războiului mondial conferința dela Berna este deci *cel dintâi adevărat congres mondial*.

„Toată paserea

cu ciocul ei laudă pe Dumnezeu” în bisericile noastre încât și se face păru 'n cap măciucă.

Nicăiri nu se plătește mai scump tot ce este lipsit de gust, tot ce este opus tuturor regulilor frumosului, ca și la noi. Faptul că avem două-trei biserici a căror interioare corespund, nu ne scuză, ci dovedeste că am întrelăsat a face și ceea ce puteam cu puterile noastre de azi. Pretutindeni putem constata că odoarele vechi ale bisericilor noastre sunt în toată privința superioare „darurilor” atât de dese și atât de fără valoare, de azi. Îți face impresia că azi nici nu se mai găsesc lucruri de artă. Și nicăiri nu se poate ajuta mai ușor decât în cazul acesta căruia nu-i poate nimeni tăgădui importanța.

Pentru ca să asigurăm nivelul interioarelor bisericilor noastre n'avem decât să luăm deciziunea în comitetele parohiale că orice fel de împodobire, inovare, reparare etc., are să se efectuiască printr'o comisiune estetică în care vor lua parte experți cu pregătiri corespunzătoare, exmiși ai comisiei pentru conservarea monumentelor, (comisie care s'ar putea înființa în cadrele „Astrei”) și reprezentanții comunei bisericești. La episcopii ar fi depozite de paramente, totul produs românesc, în stilul nostru și controlat de amintita comisie. La biserici în loc de zece candelă de tinichea și douăzeci de prăznicare prost executate, adunând banii s'ar închina o candelă și un prăznicar dar în stil românesc.

Abstrăgând dela efectul dezastruos ce-l are în creșterea poporului mediul străin al bisericilor noastre, este importanța economică de primul rang. Numai un caz concret spre lămurire.

Avem la *Orăștie* atelierul pentru cusături și țesături românești. Acest atelier confecționează și ornate bisericești. Credeți-mă, că dacă ne-am fi îndeplinit datorința față de industria românească — în urma comenzilor ce ar fi trebuit să vină, dela biserici numai, acest atelier ar fi trebuit de mult să aibă o colonie întregă de lucrători.

Unde mai pui acum obiectele de metal, sculptura în lemn, pictura etc., Mil de familii

Pe cinci stegari căzuți îmbrățișați
Tot alte zeci îl ridicau spre ceruri
Și zeci cădeau cu ochi însângerați.

„Și-a fost apoi... că... steagul se 'nchinase
Și'n mâni dușmane-o clipă a ajuns.
O ceruri! ne-a 'nghețat pe-o clipă moartea
Și cu venin prin inimi ne-a pătruns.
Un geamăt lung tună din zeci de plețuri
Dar străbătând ca fulgerul prin nori
A ridicat din nou spre ceruri steagul
Un leu Român cu ochi fulgerători.
Și-apoi căzu cu steagu'n mâni voinicului.
Cadavrele în munți s'au ridicat
Și steagul sfânt ajuns-a doua oară
Să'l 'nalțe iar dușmanul blăstămat!

Și-atunci la steag ajunserăm în goană
Și cel din urmă optzeci de feciori
Și căpitanu până să-l ajungă
Căzu. Se ridică... de patru ori...
Și... ne-am privit în față încă-odată
— El îngrozit și noi ca niște lei!

Și căpitanul a căzut în mijloc...
Pușcat prin piept căzu și eu cu el...

De steag?! să nu 'ntrebi tată că mă blestem
De ce n'a fost să mor și eu sub steag?!
Să gem acum aici în țări streine
Fără noroc, ca un pierdut pribeag!

IV.

Sum bine-acum, ci-astept, aștept soție
De nuntă! Doamne cu cât foc aștept...
Și darul cel mai scump ce-l am la mine
E rana ce mă arde încă 'n piept!
Ci 'n nopți târzii când vântul toamnei urlă
Eu mă ridic din așternut, înfrânt,
Și blastăm mamă — asta mi-e 'nchinarea —
Și blăstăm mult și-apoi binecuvânt!
Și'n noapte par'că aud blesteme negre
Tresar și blestem până 'n zori de zi...
„De câte gem și nu le pot azi spune
Voiu blestema și'n ceriu... de voiu putea... murf.

O. Hulăa.

Ziua morților.

Ziua morților a însemnat de altădată o zi de durere, în care am sărbătorit memoria morților noștri iubiți. Fiecare dintre noi are câte un mort, logodnic, tată, mireasă ori copil, căruia nu i-se mai deschid buzele pentru zimbet și ochii, ca să oglindească lumina unui suflet cald... Fiecare dintre noi are un mormânt în care este îngropat un viitor și un trecut întreg — și fiecare dintre noi poate lega o cunună din florile amintirii pe-o cruce mohorâtă de ploie... Moartea este sora vieții și ele se iubesc, întâlnirea lor este singură și la răspântii între leagăn și sicriu nu este nici o osebire. Și unul și celăl-

alt duce cu siguranță la o țintă: la tăcerea unui mormânt, adumbrit de brădui și teiu...

La ziua morților sufletul ni-s'a îmbrăcat în gală și am lăsat acasă vicleniile mărunte, răutățile efemere, cuvintele de dispreț și voința noastră îmbibată de un delicat amor propriu — ne-am dus la mormântul iubit ca să plângem lacrimile simțite, dar nu arareori silite ale convențiunii lumesti. Am depus o cunună pe grilajul de bronz ori pe zaplazul de mesteacăn — două-trei voci s'au urnit ca să laude în stihuri ornate pe cel de sus și să imploré mila somnului veșnic al celui tăcut — și după ce au ars lumânările până la muc, indușoarea nu s'a mai topit, porțile de rugină ale cimiterului s'au închis și buhna a început să tipe iar și arborii defrunziți își fremătau părăsirea în șuierul vânturilor — după ziua morților a urmat aceeași zi de bună chibzuire și cinică brutalitate, lacrimile s'au uitat pentru rânjet, mormântul cu lumânările lui aprinse a dispărut prin magica putere a unui prânz de lux, în loc de soclul de marmură și crucile de lemn am admirat iarăș cupoanele, corsetele, căleștile, cavalerii — frica morții, care ne-a făcut palizi în noaptea morților ni s'a înmuiat în chiuitul lăutelor — și ziua morților care ne părea mai ieri o aspră pedeapsă a sorței, un trist episod al vieții, un strigăt în pustiu veșniciei, ni-se făcea o amintire de călindar, pe care la anul vom regăsi-o, căci ziarele ne vor face atenți: oamenilor noi suntem muritori... Firi romantice, vagabonzi idealști,

ar putea să trăiască și numai pe urma industriei bisericești, ca să-i zic așa. Și nu ne gândim noi când dăm așa banul românesc că venitul ce-l dăm industriei străine este păgubirea noastră câtă vreme depinde numai dela noi de a lăsa acest profit unui industriaș român? Și nu ne gândim iarăși că banul vărsat în casa străinului, poate ajunge, și ajunge în parte și în fondurile de alegeri?...

Banul este putere mare, și de câte-ori n'am simțit mâna căreia noi prin banul nostru i-am dat puterea! Noi suntem slabi, căci suntem neam sărac — dar suntem săraci pentru că ne lăpădăm de avere.

Nici când acela care nu știe prețului banului, și nu se știe organiza pentru a ține în buzunar averea cucerită odată, nu va fi bogat, — și acela care are banul are puterea.

Va veni, căci trebuie să vină, o generație de meseriași, cu pregătiri solide, și dela dânsii aștept nu numai salvarea averii noastre, ci și nivelul pe care nu-l au azi interioarele bisericilor noastre.

Arta bisericească este la orice caz teren luncos. O serie de postulate leagă mâinile artistului, care este pus în fața unei probleme grele, când i se cere o deslegare armonioasă dar nu comună. Linie, culoare, perspectivă etc. sunt tot atâtea mijloace pe cari trebuie să le folosească armonios. Nicicând nu va putea pictorul altarelor disolva natura în puncte colorate ca pointiliștii sau se nonci ca și cubiștii. Și totuși trebuie să meargă cu vremea. Noi în pictura bisericească ne-am legat de ceea ce a cristalizat arta bizantină — și mi se pare că nu am făcut lucru bun.

Concepție proprie spiritului țaranului român ne lipsește și suntem în drept să o cerem dela talentele adevărate. Voiesc să rămân concret.

De mult (poate 3—4 ani) mi-a istorisit un țaran din Drăgoiești (Bănat) că o vrăjitoare din sat, fiind bolnavă, în delir, spunea cum a văzut pe Maica Domnului.

Icoana era o asociere de idei concepute într'un spirit curat românesc, nestrîicat de cultura străină; și era atât de plastică, atât de românească și dumnezeiască.

Și m'am gândit, oare pentru ce nu este sufletul țaranului, izvor limpede, la care să alerge artiștii noștri? Pentru ce modele bizantine sau chiar catolice?

Pot fi învinuit de a vă spune fraze — dar cine poate delimita, cine poate pune regulă în calea spiritului creator al artistului adevărat.

Poarta pe care să intre i-o putem arăta însă!

Al. S. Iorga.

cari au pierdut pentru totdeauna un vis ori o speranță într'un mormânt — păstrează și pentru mai departe memoria cimiterului și a morții. Sunt oameni, cărora viața nu le este decât o colindare a cărărilor cimiterului și cărora în suflet le-a murit atunci fericirea, când s'au născut. Dar lumea este a nepăsătorilor. Lumea este a celor, ce la înmormântări se duc ca să facă modă, nu ca să-și aducă aminte de borda vremii. Și nepăsătorii gândaci de aur din jurul soarelui, formează lumea nepăsătoare, care nu scuză, nu iartă, nu se înduioșează, nu plânge, — ci ride, cu risetul stomacului îndestulat de toate suferințele, chiar și în fața morții găsește prilej de-a și prețui viața, dacă nu altcum: admirând văduva tânără — nepăsătorii, ei, cari stau în fruntea lumii, ostașii lui Epicur, au făcut din ziua morților, o zi de aniversară înduioșătoare, în care plânsul binecrescut trebuie să izbucnească din piept și să arate mărturia lacrimilor, dar încolo: cu nimic mai mult preț și mai adânc înțeles nu poate avea ziua aceasta, în care buchetăria este mai respectată decât sinecursa, în care servitorii poartă cununi în loc de buchet...

Ziua morților de aci este însă ziua vieții noastre. Vedeți voi, care ați supus zimbetului solii morții, vedeți voi, care n'ați cunoscut niciodată decât dulceața unui vin, ori mirosul seducător al unui cozonac — vedeți voi, cari v'ați trăit viața fără idealuri năpădind ogoarele nefri-

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 5 Noembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Luptele din jurul Siemivkorței, au continuat ieri în cursul zilei întregi, terminându-se cu succesele de partea noastră. Am alungat Rușii de pe malul stâng al Stripei. 2000 ruși au căzut prizonieri. **In recuceririle pozițiilor noastre, meritul principal revine regimentului de honvezi ardelean, care a fost în lupte neincetate patru zile și patru nopți.** Spre nord dela Komarov, la cursul de jos al râului Styr, am ocupat câteva tranșee rusești. Spre vest dela Rafalovka dușmanul ne-a spart pozițiile, printr'un contra-atac i-am respins cu violență. Luptele continuă. La nord-est, în mai multe puncte a liniei de luptă artileria rusească desvoltă activitate potentată.

Pe frontul italian: Pe sectoarele Gorizei, ziua de ieri a fost puțin mai liniștită. Partea nordică a litoralului Doberdo și unele puncte ale direcției capului de pod dela Goriza au fost expuse ieri după amiază unui foc de artilerie foarte violent. Incercările de înaintare ale Italianilor au fost zădărnice în focurile noastre. Noaptea am respins șase atacuri dușmane date contra Zagorei.

Pe frontul sud-estic: Trupele noastre de pe sectoarele Orjen printr'un atac încrucișat au ocupat ieri cu asalt muntele Mici-Matica spre vest dela Grahovo. Trupele muntenege au fost împrăștiate și o mare parte au căzut prizonieri. De asemenea spre est dela Trebinje am ocupat mai multe platouri grănițerești. Diviziile noastre înaintate spre Ovtovaț găsindu-se în fața dușmanului preponderant, s'au retras din câteva poziții. Sârbii sunt respinși în munți spre sud dela Catac și Arilja, de către armata generalului Kövess. Pe platoul estic dela valea Gruza, dușmanul a fost respins de către trupele austro-ungare, cari înaintează. Armata generalului Gallwitz a intrat în Paracin. Înaintarea armatei bulgare continuă.

Berlin, 5 Noembrie. — Se comunică del marele cartier general:

Pe frontul occidental: Astă noapte, am alungat dușmanul dintr'un tranșeu ocupat de ei la nord-est dela Le Mesnil. Am respins cu vehemență un atac al Francezilor dat contra tranșeului ocupat de trupele noastre spre nord dela Massiger. La capătul estic al tranșeului continuă luptele cu granate de mână. 3 ofițeri și 90 soldați au căzut prizonieri și-am luat 8 mitraliere și 12 aparate de svărlit bombe. Comandantul suprem englez, generalul French într'o telegramă oficială are următoarele afirmații: „Din lista de pierderi a batalionului 7 german reese că în luptele de lângă Loos, pier-

derile lor se urcă la 80 procente”. Datele aceste sunt svonite.

Pe frontul oriental: Fără considerațiile pierderilor enorme suferite, Rușii și-au urmat atacurile zadarnice între lacurile Swenten și Ilsen, și la Gatamina, unde patru atacuri rusești au fost respinse de trupele noastre.

În armata principelui Leopold de Bavaria nu este nimic de remarcat

Armata generalului Linsingen, a respins atacurile rusești date contra pozițiilor noastre dela Kosciuchnowka peste Walček spre nord-vest dela Tartorisk. Înaintările noastre spre est dela Budka continuă cu reușită. Spre nord dela Komarov am respins mai multe contra-atacuri rusești. Atacurile trupelor generalului Bothmer date contra Rușilor cari țineau o parte din Siemikovțe, au avut reușite neașteptate. Am făcut 2000 prizonieri

Pe frontul din Balcan: Am ocupat platourile din valea Moaviței de Lugă Arilje. Spre sud dela Catac am trecut coasta dela Galița-planina. Pe ambele părți a ținutului Kctlenik, trupele noastre au respins atacurile dușmane și urmărindu-l au atins malul nordic al Moravei în partea de sus și de jos de Kraljevo. Am făcut prizonieri 1200 Sârbi. Armata generalului Gallwitz a respins dușmanul la est de Gruzan, peste linia Godacica-Santarovaț și-a luat cu asalt platourile în nord dela Lugomir și-a ocupat ținuturile Cupria, Tresnievița și Paracin din valea Morava. Am făcut prizonieri 1500 Sârbi.

O convorbire cu regina Elisabeta a României.

Cetim în „Gazeta țaranilor” din România următoarele:

Colaboratorul nostru, părintele C. I. Popp Serboianu, care solicitase o audiență la Maj. Sa regina Elisabeta pentru a prezenta — în numele gazetei — omagiile și adâncă recunoștință, ce o păstrăm bătrânei Regine, pentru binefacerile săvârșite în acest oraș și la toată populația rurală din împrejurimi; a fost primit de Maj. Sa, în ziua de 3 Octomvrie, a. c. la orele 9 și jum.

Pe când domnia sa intra în curtea mănăstirei, bătrâna regină, înconjurată de doamnele de onoare, de d. aghiotant *Gratoschi*, și secretarul său, venea într'o trăsurică cu un cal, spre a face obicinuita rugăciune zilnică, la mormântul augustului său soț.

Observând pe colaboratorul nostru, l'a invitat înăuntru.

Aci a prezentat Maj. Sale un număr din ga-

tei ori ale bolii Basedow cu avânturile voastre — vedeți voi, cari n'ați avut studii astronomice, ați avut însă mii de teorii gastronomice, vedeți voi, pe cari nu v'au înfiorat niciodată trilurile priveghetorei și misterul ce plutește în nori — vedeți voi, prosaicii, maniacii bunului trai, vă silește soartea și vremea și secolul să prețuiți mai mult sicriile anonime decât canapelele voastre moi, soartea vă părăsește cu morțile gălbâne ale tainei și simțind uriașul suer al aripelor Veșniciei, ziua morților vă face neputincioși, aplecați genunchii și întrebați sbierând de frică: Eli, Eli, Salbacthani — Isuse de ce nu vii să ne mântuești încă odată și nu te vom pironi de cruce dacă vei veni, ci te vor spăla Magdalenele noastre cu ulei de palmier și Pilații noștri nu te vor osândi la moarte și farișeii nu vor ride de tine, căci Iuda nu te va mai vinde! Vedeți voi, pe cari viața nu v'a învățat decât la danțuri și cununii și dueluri — vedeți că viața are un singur rost: ca să devii prada viermilor și să te rumege moartea. Și înzadar ai învățat bon-ton, înzadar ai învățat foliante arabe și trepetnice — înzadar ai purtat joben ori căciulă, ghetete de chevreaux ori opincă, înzadar ai luat de soție pe fata cutărui senator, înzadar ai jucat popice Duminecă cu boieri și ai avut în beciuri vin de Cotnari, ori ai cerșit după o lăscăie de ban în răspântii — vei ajunge și tu în pământ și te vor uita să fi de zece ori mai cunoscut decât astăzi — la mormântul tău o singură dată și atunci noaptea, își vor aduce

aminte opaițele că ai existat, căci vai, praful nu se face diamant, ci praful rămâne, secula seculorum.

Totuș pentru psihicul lumii ziua morții, ziua asta este necesară. Sunt suflete, pe cari o îndrumare nobilă le poate readuce din chaosul epicurismului. Sunt suflete, pe cari le poți trezi cu sunetul de aur al durerei adevărate — și acestora, ziua morților le va fi de mângăere. Ziua morților este sărbătoarea democrației în care nu există tronuri, ministere și slujbe grase, nu există cersitori și feudali rași cu perdaf. Ziua morților egalează durerile, nivelează dureroasele nedreptăți — căci ea este, ca și leagănul și sicriul, a fiecăruia... Cu toții vom muri și este aceasta o mare mângăere, când ști că dintre cei ce trăesc numai foarte puțini sunt favoriții vieții — celor mai mulți lumea le este o mare și întunecată scenă, pe care joacă cu tinereța în curând apusă tragedia ființei.

Ziua morților este ziua vieții.

Emil Isac.

zeta noastră, scoasă cu prilejul tristei aniversări de un an, dela moartea marelui rege Carol I.

Maj. Sa a fost profund impresionată de dragostea ce-i poartă țărâna noastră, care ia parte la durerile Maj. Sale, cu atâta curățenie de suflet și bunăvoință.

A plăcut Maj. Sale faptul că gazeta noastră a dat publicității întregul testament al defunctului rege și că l'a împrăștiat în masa cea mare a poporului.

— *Și eu, — a spus Maj. Sa, — gândesc ca testamentul lui Carol să fie scris și pus pe perețele din fața mormântului spre a rămâne aci și a fi văzut și citit de toți vizitatorii.*

Tot admirând belșugul de flori naturale pe cari mâni pioase și necunoscute, le depun zilnic pe mormântul regesc, Maj. Sa, cu obișnuitu-i suris, de inger al durerii, șopti:

— *Ah! Imi pare bine, că nu s'au isprăvit încă florile.... Da... suntem tot în luna florilor.*

Arătând apoi un admirabil chivot de bronz, pe care e ncrustat în email portretul defunctului rege, și oferit de societatea automobilistilor români, M. Sa scoase o cârticică de rugăciuni:

— *Vezi, Părinte! Această carte de rugăciuni a fost purtată de Carol în războiul dela 1877 și totdeauna o aveam cu Noi, când călătoream în automobil. Țin mult la ea și am dispus să fie păstrată în acest chivot, oferit de automobilistii români.*

Pe chipul îndurerat al Majestății Sale reginei, sburau lumini din alte lumi, — lumini de mângâiere și bucurie divină; iar sfântul locaș sub mola-tecele raze ale soarelui de toamnă, părea că visează și suride, că plânge și veghia.

Incremenită înaintea augustului mormânt, Maj. Sa cugetă la cele ce ar mai trebui de făcut pe această criptă, care ascunde pe Acela ce l-a fosit drag pe lume.

— *Lucrez, părinte, aproape de un an de zile la un acoperământ pentru mormântul regelui. De mi-ar ajuta Dumnezeu să-l termin, căci vreau să fie lucrat numai de mâna mea. Merge greu însă, căci sunt bătrână și nu mai văd bine, dar cu ajutorul lui Dumnezeu nădăjduiesc că-l voi isprăvi și că până atunci va sosi și lespeda de marmoră pentru acoperirea mormântului, care a fost cerută și 'n Grecia și 'n Italia.*

Cu războiul acesta însă nu știu de va mai sosi, căci sunt închise frontierele....

Cugetând la războiu, figura senină a blânde regine se umbri de o grija apăsătoare. O clătinare din cap și un adânc oftat, învederară durerea ce o stăpânește, când își aduce aminte de milioanele de vieți secerate în acest monstruos și de mult așteptata „pace” care neconținut se îndepărtează dela ochii noștri. Interesându-se apoi de gazetă și de vechimea ei; de țărâna pe care o iubeste atât de mult, și de alte chestiuni în legătură cu aceasta, Majestatea Sa binevoii a oferi colaboratorului nostru, la plecare, un frumos autograf ca amintire.

Plecând cu respect înaintea Celei mai îndurate regine, colaboratorul nostru părăsi locașul sfânt, ducând cu sine amintirea acestor vremuri și chipul Domniței, care dis de dimineată mănecă la căpătâul mortului Său iubit, ca odinioară sfințele Minorosite”.

Intrunirile „Federațiunii unioniste”.

La Ploiești, Brăila și Craiova.

București, 1 Noembrie 1915.

Ieri, 31 Octomvrie n., la orele 4 d. a. s'a ținut în sala „Cooperativa” din Ploiești o întrunire a „Federațiunii unioniste” sub președinția dlui Luca Elefterescu, șeful partidului conservator din Prahova.

D. L. Elefterescu aduce mulțămiri frunțașilor din București cari au venit în mijlocul ploesteniilor pentru a-i însufleți în lupta pentru înfăptuirea idealului național.

Trebuie să ne ridicăm cu toții pentru salvarea poporului român, periclitat în însăși existența sa.

D. inginer Bogdan, arată cum ardelenilor li se spunea cu siguranța că România va lupta alături de monarhia habsburgică, și cum aceștia au rămas deziluzionați când au aflat adevărul.

D. Vișoiu Cornățeanu spune că dacă nu ne vom înfăptui idealul apoi merităm să ne putem jugul. În prezent onoarea țării e angajată, iar guvernul care a comis greșeli enorme trebuie să se deștepte pentru a merge în senzul vederilor opiniei publice.

D. Scarlat Orăscu spune că a venit vremea redeșteptării pentru a termina cu epoca lașității.

D. Sipsom spune: Un singur sentiment însuflește întreaga Românie. Dacă guvernul se simte slab, sunt oameni politici cari vor ști să conducă destinele acestei țări, pentru a realiza idealul Românilor.

Păr. Vas. Lucaciu spune: Astăzi când arde casa civilizației latine în Orient, și se așteaptă ajutorul României libere, constatăm cu regret că din cauza dușmăniei dintre partide nu s'a dat ajutorul necesar ardelenilor. Federația unionistă” va ști să-și facă datoria.

E vorba de cinstea unei națiuni și în fața stindardului unității naționale să ne ridicăm ca o singură forță, ce trebuie luată în seamă de guvern și rege.

D. N. Xenopol spune că avem răspunderea mare față de generațiile trecute și viitoare și când o lume întreagă se ridică contra guvernului, noi trebuie să aderăm la lupta contra dușmanilor noștri firește, pentru a nu fi tratați de lași.

D. Sim. Măndrescu spune: Dacă guvernul va persista în atitudinea de până acum, eu în fruntea Ardelenilor voi desfășura o activitate cât se poate de energică pentru a-l scoate din pasivitate.

D. Dr. Toma Ionescu a vorbit atacând guvernul.

D. Mișu Cantacuzino. Oratorul atacă politica neutrală a guvernului, spunând că e binevoitoare puterilor centrale. Noi trebuie să sprijinim menținerea tratatului dela București, pe care dușmanii noștri vor să-l distrugă. Față de ezitățile guvernului, trebuie să deschidem ochii, deoarece ceasul înfăptuirii idealului național a sunat, și nenorocirea va fi foarte mare dacă vom pierde și acest prilej. Pentru a se curma odată cu situația actuală, trebuie să mobilizăm cât mai în grabă contra dușmanilor noștri.

D. Bucur Spirescu, deputat, spune că trebuie să fim la înălțimea răspunderii noastre. D-sa citește apoi o moțiune.

Intrunirea s'a terminat la orele 7 seara.

La Brăila.

Ieri d. a. la orele 3 a avut loc în sala „Carpații” întrunirea convocată de „Federațiunea unionistă”. Au asistat peste 4000 persoane. A prezidat d. Nicu Filipescu.

D. N. Filipescu, luând cuvântul, a spus în rezumat următoarele:

Rândul trecut când v'am vorbit dela această tribună, era timpul ca să mergem peste Carpați, să cucerim ce avem de cucerit. Azi nu mai putem merge peste Carpați, ci dimpotrivă trebuie să ne apărăm în casa noastră, pentru că în aceste șase luni vrășmașii noștri au avut timp ca să se pregătească contra noastră.

Continuând d. Filipescu spune că deși Grecia ne-a propus să intrăm alături de ea în războiu, noi am sfătuit-o să mențină neutralitatea alături de noi și deși Serbia are un tratat de alianță

cu România, când mai zilele trecute acest stat de viteji ne-a cerut să respectăm tratatul de alianță, guvernul nostru a răspuns că nu poate face aceasta, întrucât lucrurile s'au schimbat. Nenorociri mari pândesc țara noastră pentru că n'am știut să profităm de momente fericite. Dacă ne întrebăm cine e de vină, desigur că se va răspunde: guvernul! Dar eu voi răspunde că de vină e și opinia publică românească, care a stat cu mâinile încrucișate și a tolerat ca țara să se umple de trădători. D-lor, toleranța excesivă e lașitate.

D. N. Filipescu termină strigând: „Deșteaptă-te popor, îndeplinește-ți ursita cât mai e vremea și fă-ți datoria!”

D. P. Jecu, adv. (Brăila) spune: A trecut un an de când așteptăm zadarnic să plecăm la luptă sfântă.

D. I. Ursu, prof. univ. spune: D. Brătianu a îmbrăcat cuirasa de oțel a indiferenței, în timp ce focul arde cu furie în jurul nostru. D. Brătianu trebuie să se lase induplecat de voința națiunii, sau dacă nu să plece cât mai curând.

Dupăce vorbesc dnii N. Nițescu, C. Lucașievici, Dr. Demetrescu, deputat, O. Tăslăuanu, L. Moldovanu, deputat, Em. Slătineanu și Aurel Ilescu, ia cuvântul d. B. Delavrancea.

D. Barbu Delavrancea. E vorba de a salva existența noastră. Mă adresez dlui I. Brătianu: Până când ne mai înșeli? Doar de trei-ori până acum ne-ai făcut să desarmăm. Mi-ai spus mie că atunci când va intra Italia, vom intra și noi. Iar într-o zi la minister mia-i spus să-i comunice lui Take și lui Nicu că d-ta poți face războiu cu ei, dar ei fără d-ta nu! Care e războiul dela Brătianu? Români, pregătiți-vă sufletele, fiți gata, pentru că atunci când vă vom chema să veniți la București, să răsturnăm pe acei, cari se vor pune în calea realizării idealului național.

După cuvântarea dlui Delavrancea, d. N. Filipescu a citit următoarea moțiune:

— Cetățenii brăileni, întruniți în sala „Carpații” din inițiativa „Federației unioniste” în ziua de 15 Octomvrie v. denunțăm țării primejdia în care a ajuns România, lăsând să fie incercuită de vrășmașii noștri, fără a arunca în balanță spada sa.

Declarăm de trădători ai neamului pe toți acela cari în față sau pe sub ascuns, prin ei sau prin alții, susțin sau tind la politica protivnică intereselor și idealului țării, fie chiar prin neutralitatea definitivă, și cerem tuturor Românilor ca în orice împrejurări acum și mai târziu să se poarte cu ei ca cu niște trădători.

Cerem guvernului să ordone mobilizarea armatelor române, să intre în acțiune imediat pentru a împiedeca nu numai moartea aspirațiilor noastre legitime dar și pelrea țării. Rugăm pe cetățenii din toate localitățile să se unească cu declarația noastră și să facă să se audă glasul lor.

După ce d. Filipescu a citit această moțiune, publicul a pornit în frunte cu muzica militară până în centrul orașului unde d. N. Filipescu a rugat din balconul hotelului francez pe manifestanți să se împrăștie în liniște pentru a nu se provoca dezordini.

La Craiova.

Intrunirea „Federațiunii unioniste” s'a ținut la orele 2 și jum. în sala „Armonia”. Preșidează d. Nicu Economu.

D. Dr. Cantacuzino spune: Ni se spusese acum două luni că nu vom permite să fim incercuiți. Cu toate acestea, faptul s'a întâmplat.

Timpul vorbelor a trecut, a venit momentul faptelor. Să arătăm lumii, că sentinela română e neclintită la postul ei de onoare și că nimeni nu poate împiedeca România, de a-și realiza unitatea.

D. Nicu Economu spune: Am venit cu toții la întrunire să protestăm contra guvernului și Coroanei, cari au lăsat să scape atâtea ocaziuni pentru intrarea în acțiune. Datoria regelui e să caute să meargă unde voește țara.

D. Comșa spune: Românul are un cusur: acela de a fi prea tolerant. Din cauza acestui defect, România e pe punctul de a vedea năruite toate visurile sale. Dacă am fi retras dela început guvernului orice credit, astăzi România ar fi în războiu.

Mai vorbesc dnii Argetoianu, Tanoviceanu, Iul. Vrăbiescu, Vasile Osvadă, Nae Guran, Oc-

PENTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

tavian Goga, Petre Misir, Oromolu și Take Ionescu.

După terminarea întrunirii a avut loc o manifestație pe străzile orașului.

La orele 9 seara a avut loc în sala „Minerva” un banchet.

Fruntașii din București au părăsit orașul Craiova cu trenul de 12 noaptea. Cor.

Rusia contra Bulgariei.

— Din presa bulgară. —

Oficiosul francez al guvernului bulgar, „Echo de Bulgarie”, scrie că aceea ce părea absolut imposibil acum 20 de zile, s'a realizat: Rusia a declarat războiul Bulgariei. Acest act e cu totul deosebit de cel al Angliei și al Franței. Declarația de război a Rusiei către Bulgaria s'a produs, deși Bulgarii își exprimau nădejdea că istoria nu va înregistra un astfel de fapt.

Legăturile istorice dintre Ruși și Bulgari nimeni însă nu le poate rupe. Alexandru al II-lea creând Bulgaria, a dat Bulgarilor cadrul fix al tratatului dela San Stefano, pe care ei — după 35 de ani — au pornit la îndeplinirea acestui tratat. Rusia însă n'a mai manifestat aceleași dispoziții prietenești față de Bulgaria, ci a început a da tot sprijinul Sârbilor, în dauna Bulgarilor.

În 1912 Rusia a amenințat pe Bulgari, că se înțelege cu Turcia, dacă ei nu vor primi condițiile impuse în tratatul pentru alianța balcanică.

Situația centrală a Bulgariei e consecința logică a evenimentelor din 1913, căci ea nu putea admite ca interesele slavismului să fie identificate cu nesațul Sârbilor. Apelul la solidaritatea slavă trebuia adresat mai ales la Niș, iar nu la Sofia.

Bulgaria nu putea renunța la dreptul de a trăi, numai în baza faptului, că Rusia i-a făcut cândva o binefacere. Bulgaria are un adevărat cult față de țarul liberator și o sinceră dragoste față de poporul rusesc; ea însă nu se poate resemna dând ajutorul său Serbiei, care e dușmanul cel mai neîmpăcat al unității bulgare.

În Rusia nimeni n'a voit să înțeleagă sursa, neînțelegerii dintre Sârbi și Bulgari și s'a împins la soluția fatală cu o orbire de necrezut. Bulgaria, care nu-și reclamă decât dreptul său, nu se lasă intimidată, nici de amenințări, nici de blesteme și primește cu durure, dar cu sânge rece, știrea despre declararea războiului. Cauza sa e sfântă și dreaptă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

„Narodni Prava” (oficios) zice că Franța și Anglia, neputând opri mersul victorioasei ofensive austro-germane în Balcani violează Grecia, debarcând trupe pe litoralul ei, cu toate că guvernul grec protestează.

Văzând apoi că n'au putut atrage pe Bulgari cu toate făgăduielile lor ademenitoare, Englezii și Francezii au bombardat țărmul bulgar al mării Egee, care e deschis și fără nici o apărare. A mai vorbi de dreptul ginților și de tratate e de prisos, pentru că așa ceva nu există pentru niște state, cari au pierdut definitiv partida atât pe terenul diplomatic, cât și pe câmpul de bătaie.

„Narod” (socialist) scrie că trupele ce debarcă la Salonic, sunt din Galipoli și deci blocul german câștigă un nou succes: armata turcă din Galipoli e de acum disponibilă și poate alerga în Mesopotamia și Egipt, pentru a întări efectivele turcești de acolo.

Înțelegerea încearcă astfel pentru ultima oară să-și salveze situația sa în Balcani, prin trimiterea unui ajutor în Serbia.

Numai atât că strategia Înțelegerii e totdeauna în întârziere: atunci când ea se pregătește să lucreze, inamicii săi sunt în plin marș. Situația strategică a armatelor germano-bulgare unite va fi încă și mai avantajoasă și este îndoelnic dacă trupele Înțelegerii vor mai putea intra în acțiune.

Războiul european.

Rușii mai speră să biruiască.

Amsterdam — Ziarele din Petrograd zic că inamicul este încă tare, dar încrederea și voința armatei ruse egalează pe inamic și îl întrec chiar, mai ales că în ultimul timp trupele au fost aprovizionate cu munițiile necesare; fiecare tun dispune azi de 500 de proiectile, de unde acum câteva săptămâni dispunea numai de cinci. Apoi Rusia a reorganizat diferitele arme, măbind efectivele și continuă a se înarma fără a da semne de sfârșeală ca Germania (!), de aceea Rusia speră azi mai mult ca oricând în victoria definitivă.

Pressa engleză și ofensiva italiană.

Copenhaga. — Se află din Londra că presa și opinia publică engleză salută cu multă satisfacție noua și generala ofensivă italiană, despre care zice că este strâns legată de soarta acțiunii aliaților în Balcani și care dacă va continua va obliga pe Austro-Ungaria să trimită întărituri. În adevăr linia frontului întinzându-se pe câteva sute de kilometri, spre a ține piept invaziunii Italianilor va fi nevoie de armate puternice, de cari Austro-Ungaria nu va putea dispune fără să-și primejduiască (?) pozițiunea pe alte fronturi, pe când aliații au supremația numerică? (?)

Astfel în timp ce dușmanul lua inițiativa mișcării în răsărit și încerca lovitură disperată în Balcani, spune foaia engleză, ofensiva Italiei are un interes vital în desfășurarea evenimentelor și se dovedește de mare folos pentru aliați.

Primele ciocniri între Englezi și Bulgari.

Amsterdam — „Times” anunță din Atena că la Ghevgheli și Doiran au avut loc primele ciocniri între trupele expediționare engleze și Bulgari.

Armata generalului Kövess într'o mare de nămol.

Berlin. — Corespondentului lui „Tägliche Runschau” i s'a dat prilejul să vorbească cu generalul Kövess, a cărui armată compusă în majoritate din Români, luptă — după cum se știe — sub conducerea superioară a generalului Mackensen în Serbia. Numitul corespondent scrie despre această conversație:

Cu generalul Kövess am vorbit la o cină într'o încăpere care mai nainte șervise de grajd. Din ochii generalului radiază hotărâre și energie. El a accentuat, că din cauza drumurilor de munte rele, războiul cel mai greu, din întreaga Europa, se dă în Serbia. Condițiunile de luptă sunt aci mai grele chiar și decât în Galiția.

Când am plecat dela armata lui Kövess și m'am dus la corpul de armată german condus tot de el m'am convins de fapt despre drumurile nemaipomenit de grele de umblat. În două zile de abia am putut parcurge un drum pe care l'aș fi făcut în oricare altă parte a Europei într'o oră. Drumurile sunt acoperite cu un strat de nămol de un jumătate metru adâncime. Mereu am trebuit să cobor, deoarece automobilul se înglobează mereu, carele se returnă, iar caii sunt curând doborâți de oboseală. Soldații noștri prestează o muncă extraordinară. În poaia, ce nu mai înceată, ei suportă cu o extraordinară rigurozitate obosealile și lipsurile ce trebuie să ducă în această grozavă regiune. Nici o campanie n'a reclamat așa prestațiuni dela soldați. Ei împart între ei și cea din urmă bucatură de pâine, noaptea se învâluie în paltoanele lor pătrunse de apă, fac marșuri în nămol până în genunchi. Soldații cunosc numai o singură deviză: Înainte!

Lupte mari la Strumița și Veles.

Paris. — Agenția Havas anunță din Salonic: Valea Vardarului prefăcută într'o mlaștină în urma ploilor mari ce (în necontenit începând din 1 Noemvrie, e teatru celor mai violente lupte. Puternicile trupe franceze, cari au sosit dela Salonic au început ofensiva. Întărite cu detașamente sârbești ele au înouit operațiunile deoparte la Strumița care schimbă pentru a doua oară stăpânul, de altă parte la Veles, pornindu-se lupte în stil mare.

Sofia. — După informațiunile din sursă demnă de încredere în uptele cari s'au dat pentru posesiunea Strumiței a fost nimicit un întreg corp de armată francez. În valea Vardarului luptă împreună cu Sârbii 80.000 de Francezi. Numărul acesta arată cu ce putere covârșitoare stă în defenzivă armata bulgară de pe acest front. Bulgarii au două armate în ofensivă în alte direcții și afară de aceasta mai sunt constrânși să țină forțe mari la granița României și pe litoralele sale la Dedeagaci, Varna și Burgas așteptând debarcarea trupelor rusești, engleze și franceze. Trupe turcești nu se găsesc pe teritor bulgar și la ajutor turcesc nici nu se gândește nime, câtă vreme nu va fi necesitate serioasă de el. Aceasta atârână în tot cazul dela proporțiile în cari se vor desvolta eforturile Englezilor, cari concentrează trupe la Salonic și Ghevgheli, dar încă n'au intrat în luptă.

Desmintirea demisiei lui Sassonow.

Lugano. — „Agenția Stefani” publică o telegramă din Petrograd, care desminte știrea despre demisiunea ministrului de externe Sassonow.

Tache Ionescu despre înfrângerea Germanilor.

București. — „Az Est” primește din București următoarea telegramă: Tache Ionescu declară în „Adevărul” că nici gândi nu se poate la pace câtă vreme Germania nu va fi zdrobită, ceea ce, după părerea sa, va urma cu toată siguranța. Cu toate acestea el nu mai cere ca România să intre în război. În cercurile politice declarația aceasta a produs o mare consternare.

România nu s'a legat în nici o parte.

București. — Ieri, Vineri, primul ministru român și presedintele partidului liberal, Brătianu, a chemat la sine pe mai mulți deputați și senatori ai majorității camerei române, prefecti și primari, cărora le-a expus situația politică, arătând că politica de până acum a guvernului său a fost unica posibilă. Primul ministru a accentuat: România nu s'a legat în nici o parte și politica de până acum a avut rezultate bune.

Au răspuns mai mulți deputați exprimându-și deplina lor încredere și asigurându-l pe primul ministru de sprijinul lor.

Anglia face ultima efortare în Balcani.

București. — Ziarul „Dreptatea” făcând o anchetă în cercurile diplomatice, a aflat următoarele lucruri importante:

Știrile despre ocuparea completă a țărmului drept al Dunării de către armatele bulgare și austro-germane, despre deschiderea circulațiunii pe Dunăre și despre începerea transporturilor de munițiuni germane pentru Bulgaria și Turcia, au impresionat vlu cercurile diplomatice ale Ententei.

Știrile din Grecia spun, că acolo Anglia a început o activitate extraordinară pentru câștigarea de partea sa a oamenilor politici și că guvernul englez a expediat spre Salonic și Dardanele majoritatea flotei de război.

În România, Anglia va începe zilele acesteia o acțiune identică cu cea din Grecia. Sir Barklay, ministrul englez la București, a primit ordinul să se pună imediat în legătură cu partizanii unei acțiuni imediate a României de partea Înțelegerii, pentru începerea unei mișcări de natură a sili guvernul țării și Coroana să intre în acțiune. În vederea acestei acțiuni a Angliei la noi, Rusia a primit ordin ca toate trupele rusești ce erau destinate debarcării în Bulgaria să fie concentrate la Prut, pentru ca prezența lor acolo să poată influența și mai mult opinia publică românească.

Toată această acțiune nouă a Angliei are la bază temerea că armatele turcești cari au fost adunate din toate ținuturile Asiei — cari până acum, cu tot numărul lor covârșitor, nu puteau fi utilizate din cauza lipsei de munițiuni — vor fi înarmate acum de Germani și ele vor amenința canalul Suez, Egiptul și chiar India.

Neînțelegeri în sânul guvernului român?

București. — „Acțiunea” din București scrie: „Nouă neînțelegeri au izbucnit de câteva zile în sânul guvernului român. Până astăzi se știa că au încetat chiar raporturile personale între dnii Costinescu și Mortun, din care cauză cel din urmă lipsește dela toate consiliile. Acum o nouă neînțelegere a izbucnit, după cum

aflăm, între alți doi membri ai guvernului, cari deasemenea au încetat raporturile personale. Atât deocamdată”.

Lupte pe Dunăre!

București. — Ziarele bucureștene primesc următoarea știre din Calafat:

Din Vidin a plecat spre Radujevat, un vapor ungar de pasageri, având pe bord un general bulgar, iar în Vidin au sosit trei vase ungurești cu trupe din Lompalanca.

Călătorii sosiți aici din Turnu-Severin povestesc, că flota dunăreană austro-ungară a trecut de Severin, ceea ce pare a avea ca urmare o încăierare între vapoarele austro-ungare și vasele inarmate rusești, cari din ascunzișul lor după o insulă a Dunării pândesc vapoarele austro-ungare.

Venizelos agită pentru războiu.

Rotterdam. — Lui „Daily Mail” i se anunță din New-York: Venizelos a declarat unui colaborator dela „Chicago Tribune” că el, dacă va ajunge iarăși la cârmă, va declara război Bulgariei, deoarece aceasta e datoria morală a Greciei față de Serbia, iar de altă parte o precauțiune ca Bulgaria să nu câștige o preponderanță față de Grecia. Bulgaria nu se va mări, dacă vor învinge aliații, în caz însă dacă învinge Bulgaria, aceasta va ocupa în câțiva ani Macedonia grecească, ceea ce ar însemna prăbușirea imperiului grecesc.

Criza de guvern în Grecia.

Amsterdam. — Se anunță din Atena că regele Constantin a primit demisia lui Zaimis.

Lugano. — Cercurile politice italiene au constatat cu satisfacție căderea lui Zaimis și speră că va ajunge la cârmă iarăși Venizelos și Grecia se va alătura în acest caz la antantă, sau cel puțin va demobiliza.

O listă de cărți ieftine pentru soldații noștri.

(Urmare).

VI. Povestiri, etc. pentru țărani.

1. Povestiri din viața țăranilor, de I. Pop Reteganul, A. 8, 29, 41.
2. Comuna Viitorul, de R. Simu. A. 15.
3. Povestiri, de N. P.-Petrescu. A. 17.
4. Călăuza creștinului la biserică. A. 20.
5. Leonard și Gertruda (Pestalozzi), talm. de Borogovan. A. 24, 27.
6. Carte de rugăciuni. A. 32.
7. Popa Tanda, de I. Slavici. A. 35. (și pentru l.)
8. Emigrarea în America. A. 36.
9. Dela sate. Pov. de I. Agârbiceanu. A. 37.
10. Statuti pentru popor, de I. Iosif și R. Simu A. 38.
11. Pavel Cătana. Pov. de Pravda-Jaruk, A. 39.
12. Povestea copilăriei, amintiri de I. Dragoslav. BpS. 41. (30 b.)
13. Povestiri morale, de L. Tolstoi, trad. de G. Carp. BpS. 97. (30 b.)
14. Povestiri populare, de L. Tolstoi. M. 124.
15. Coliba lui Moș Toma, de Stowe. M. 137.
16. Povețe către săteni, de Rosetti (Max). Bt. 160—1.
17. Robinson, de Daniel de Foe. Bt. 262.
18. Lucrul manual (impletitori cu nuele, răchită, etc.) De Iliasa (cu il.) Bt. 446—7.
19. Esop, viața și pildele lui. Bt. 466.
20. Culegere de ghicitori, de T. Pamfilie. Bt. 766.
21. Foloasele învățaturii, de P. Dulfu. St. 2.
22. Medicul poporului, de Dr. I. Felix, St. 5.
23. Superstițiunile păgubitoare ale poporului nostru, de G. Coșbuc. St. 19.
24. Povestiri, de I. Agârbiceanu. St. 30.
25. Cântecul plugarului, de Sandu Aldea, ed. „Minerva” (50 b.) (cu il.)
26. Statutiile unui plugar, de Sandu Aldea, ed. „Minerva”. (50 b.) (cu il.)
27. Datiniile noastre la naștere, de Artur Gorovei. M. 33.
28. Datiniile noastre la nuntă, de Artur Gorovei, M. 72.
29. Păsările noastre, de Marian. Bt. 2. (legende).
30. Glume țărănești, de I. Adam. Bt. 809.

VII. Cărți de popularizare a științelor.

1. (p.) Lucrarea pământului, de A. Cosciuc. A. 6.

2. (p.) Cum să trăim, de Dr. Dobrescu. A. 13 și 26.
3. (p.) Nutrețul măiestrit, de I. F. Negruș. A. 18.
4. (p.) Ingrășarea sau gunoarea pământului, de A. Cosciuc, A. 30.
5. (p.) Boalele lipicioase, de Dr. I. Chitul. A. 40. p.
6. (i.) Munca, creditul și economia, de I. Ghica, BJS. 8 i.
7. (i.) Visuri instelate, de Camille Flammarion, tr. de Sofia Nădejde. M. 20.
8. (i.) Stelele, de V. Anestin. M. 40.
9. (i.) Erupția vulcanului Krakatsa, de C. Flammarion. M. 53.
10. (i.) Astronomie populară, de H. Macpherson. tr. de V. Anestin. M. 60.
11. (i.) Despre natura operelor de artă, de H. Taine. Trad. Sadoveanu. M. 70.
12. (i.) Despre producerea operelor de artă, de H. Taine. Trad. Sadoveanu. M. 90.
13. (i.) Urania, de C. Flammarion (astronomie). M. 101 și 102.

(Sfârșitul în nrul viitor).

Cronica feminină.

Mila femeii.

Zi cu zi dăm tot ce ne e drag: mândria noastră, floarea vitejei noastre naționale.

Femeia română, în toate momentele de grea încercare de care a fost părtașe, a știut să-și păstreze prestigiul de româncă și să-și susțină prin lupte conștiința valoarea ei națională moștenită din moș-strămoși.

Astăzi ca niciodată, trebuie să avem inimile deschise și cu mic cu mare deopotrivă, unite într'un singur gând și suflare națională, să ne arătăm vrednice urmașele ale mamei lui Stefan cel mare. Un glas de unanimitate să pătrundă toată conștiința femeii române, glasul inimei, adresat spre eroii noștri cari luptă și mor. Și nu ne vom fi arătat vrednice de timpurile de azi cu râurile de sânge ce adapă plaiurile cari niciodată n'au răsunat de doina noastră, nu ne vom putea mândri cu moștenirea aceluiași virtuți proprii eroilor noștri cari storc admirația unei lumi întregi, dacă nu vom ști să nutrim vecinic vie conștiința datoriei ce ni se impune — acasă.

Mila și dărnicia femeii române trebuie să fie azi chezașia virtuților istorice naționale, în vigoarea căroră suntem demne de falnicul nume de românce. Și niciodată nu vor părea enorme jertfele ce ni se cer dacă le vom ști da în timp oportun și din inima curată, luând drept călăuză victoriile raportate pe toate fronturile de regimentele noastre românești.

Avem școala unui războiu ce băntuie de 16 luni. Dacă la începutul lui, în paroxismul entuziasmului dornic de muncă și jertfe, am contribuit și noi cu modestele noastre ofrande, nici azi, când sunt nepătrunse limitele datoriei, nu vom lăsa să slăbească căldura sufletului nostru în glasul care cere mila și ajutorul femeii române.

Am văzut femeia dela sat. E prototipul ideal al mamei și femeii române, în care viu și mândru trăiesc isbăndețele feciorilor, sânge din sângele lor. Femeia dela sat, în dărnicia ei de om născut cu bunătatea în suflet, alături de tovarășele de același neam ale orașelor de pretutindeni, sunt conștiința de idealul sfânt al datoriei, care îngăduie azi un singur strigăt, — cel al îmbrățișării gândului unit: *soarta vitejilor noștri*.

Niciodată belșugul dăruirilor nu va putea fi limitat. Conduc de dragostea și căldura sufletelor noastre de femeie, are misiunea de-a alina mizeriile și suferințele celor ce luptă pentru noi, și să le dăruiască clipe senine, pe cari nu le-au putut avea de când și-au părăsit satul și munții noștri dragi.

Se apropie Crăciunul. Cea mai pioasă sărbătoare, la gândul căreia, care dintre noi nu-și simte ochii plini de lacrimi la amintirea Iroziilor și-a Crailor din serile de Ajun cu frumusețile bogăției colindelor noastre neîntrecute la nici un alt neam?

Suntem iarăși în pragul unui Crăciun trist, posomorât, în care trece o albă licărire și suflare de nădejde: *nădejdea de mai bine a zilei de mâine*. Avem înalta datorie, de-a ne ști arăta recunoștința față de cei ce-și varsă sângele românesc, dăruindu-le clipe fugare de mângâieri cari să le trezească gândul aducerii aminte al celor de-acasă pentru cari luptă și mor.

Astăzi, nu noi suntem cele dintâi! Sunt ei, trupurile rupte și schingiuite de obuzele dușmane, ei, cei cari luptă cu tricolorul nostru la chipiuri! Spre ei ne sunt

deschise privirile întregului interes purtat acestui măcel în care ni se duce tot ce-avem mai bun, ni se duce o generație întreagă de nădejdi.

Spitalele gem de răniți romni, pentru cari pânea de toate zilele este hrana sufletească din slova ziarelor și cărților noastre. Satele răsună de cântecele triste și mulcomite al celor ce-și iau rămas bun, și se duc în cap de iarnă să întimpine ger și nevoi, Femeilor române, gândiți-vă la frații noștri ce îndură mizerii neimaginabile de noi, dăruți-le tot ce gingășia femeii nu cere să i se spună, să fie un strop de ușurință în marea suferinței ce se varsă pentru viitorul nostru.

Femeia română este chemată azi mai mult ca oricând să dea gesturi de nobilă influență și atitudine națională umanitară. În nizuința evoluției unității naționale, femeia are rolul superior. Datorințele ce ni se impun astăzi, pe cari dacă le vom îndeplini cu demnitate, ne vor așeza în rândurile datorite figurilor istorice cu cari ne putem mândri. Suntem în fața unui viitor pe treptele căruia nu vom putea ajunge decât prin inima și generositatea de care vom ști da dovadă astăzi.

S'avem mărturie figurile strălucite de virtute ale tuturor timpurilor istorice dacă ținem să ieșim biruitoare în viitorul apropiat.

T. B.

Voluntariat sau obligativitate de arme?

Arad, 6 Noemvrie.

Apelul regelui George al V-lea adresat poporului britanic, de care pomenim în primul nostru de astăzi e următorul:

Către poporul meu,

În acest moment grav al luptei dintre poporul meu și un dușman puternic organizat care a nesocotit legile popoarelor și neglijat convențiile cari leagă Europa civilizată, ție îți adresez apelul acesta:

Eforturile imperiului meu imi inspiră bucurie și mă uit mândru de răvna dovedită în fața lumii întregi de supușii mei cari au sacrificat de bună voie căminurile, bunurile, și chiar existența lor proprie pentruca să împiedece să treacă în mâinile altora imperiul liber moștenit dela strămoșii noștri. Vă cer să lucrați astfel ca sacrificiile lor să nu fie zadarnice.

Noi suntem destul de departe de țintă.

Este lipsă de oameni și iarăși de oameni pentru a susține campania armatelor mele și a asigura prin ele victoria și o pace durabilă.

În timpurile vechi, orelle cele mai grele au îndemnat totdeauna pe vlăstarii rasei noastre să ia rezoluțiunile cele mai energice.

Vă rog, cetățeni de toate clasele, să veniți voi de voi să luați loc printre combatanți.

Răspunzând în număr mare apelului meu, voi veți da sprijinul vostru fraților noștri cari de atâtea luni mențin în chip atât de nobil vechile tradiții ale Marei-Britanii și gloria armelor ei.

Primarul Londrei, lordul Derby, de care amintiam într'un număr trecut că a repurtat un succes strălucit apelului său către cetățeni pentru a se anunța voluntar în armată, a rugat presa engleză să facă propagandă în acest scop. Detailuri are „Le Temps” într'un număr recent. Corespondența ce o primește din Londra este aceasta:

„Ministrul de războiu ajurnează pentru săptămâna viitoare intrarea în acțiune a proiectului de recrutare al lordului Derby nefiind îndeplinită nici până acum abținerea formalităților regale.

Cu toate acestea, înrolarea imediată va fi acceptată înaintea îndeplinirii acestor formalități.

Lordul Derby a incredințat presei de a cere ajutorul acestei ultime încercări de a obține soldați de angajament voluntar.

Lordul Derby promite patronilor că are să ia toate măsurile de atenua eventualele lor rezultate în cazul pierderii indispensabilului lor personal. Ii previne însă, că în cazul neisbândeței proiectului său, serviciul are să fie obligator; au deci tot interesul de-a contribui la succesul acestei ultime tentative de recrutare voluntară.

Ii roagă să facă funcționarilor cari se înro-

lează promisiunea că la sfârșitul războiului își vor regăsi slujbele lor.

Lordul Derby împreună cu aprobația lui M. Asquith și a lordului Kitchner a adresat o scrisoare către cetățenii englezi susceptibili de a fi invitați în serviciul armatei, din care extragem pasagiile următoare:

„In numele Angliei, M. Asquith a luat angajamentul de a susține aliații noștri din toate părțile posibile; toți au iscălit acest angajament iar soldații trebuie să contribuie cu forțele lor pentru a-l putea îndeplini.

Gândiți-vă și întrebați-vă, dacă o țară care ca și noi, luptă pentru existența ei, faceți tot ce puteți pentru siguranța ei și dacă în criza de azi considerați valabil și bun resonul de până aci de a nu fi supuși serviciului militar. Lordul Kitchner are necesitate de toți pe cari îi va putea abține. Vrei să fii unul dintre cei cari răspund la apelul patriei?”

In numărul dela 29 Octomvrie „Le Temps” scrie:

Dela publicarea apelului regal, sporește augmentarea înrolărilor în întreaga țară și mai multe biruori de recrutare sunt silite să angajeze un personal suplimentar.

De altă parte fabricanții munițiilor din Birmingham se plâng că mulți muncitori contractează angajamente în armată.

Lordul Derby, într-o scrisoare pe care a citit-o municipalității din Manchester, în care zice:

„Suntem la răspântia alor două drumuri și pentru a obține numărul necesar de oameni trebuie să ne silim ca *recrutarea voluntară să fie un succes veritabil în timp de șase săptămâni*, dacă nu vrem să ne luăm refugiul la alte metode”.

Herbert Samuel a făcut o selecțiune printre amployații poștelor cari n'ar putea fi înrolați.

Un comitet s'a constituit pentru a examina extensiunea muncii femeilor cari înlocuiesc pe cei înrolați. Patronii sunt de părere că funcționarii lor cari rămân în serviciu să poarte însemne oficiale.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6 Noemvrie 1915.

— *Luni fiind sărbătoare* — S. martir Dimitrie — numărul viitor al ziarului nostru va a-pare Marți seara.

CALENDARUL PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN PE 1916 este gata și am început deja expediarea lui. Este cel mai bine întocmit dintre calendarele românești din monarhie. Pe lângă cronicile obișnuite, cuprinde informațiuni prețioase despre viața și organizația noastră biserică, școlară, culturală, economică. Materialul literar este de asemeni foarte extins și de toată actualitatea.

Calendarul cuprinde și o sumă de documente ale vitejiei românești în actualul războiu și tot felul de clișee interesante, de pe câmpul de luptă.

Toți cei ce voiesc să aibă acest calendar pe masă se și-l aboneze în grabă la administrația „Românului”. Altcum vor păți ca foarte mulți anul trecut crai au trebuit să se lipsească de el fiindcă nu se îngrijiseră d'ecu vreme să și-l aboneze.

Prețul unui exemplar 60 fileri, iar pentru poștă să se mai adaoge încă 20 fileri.

Ordinațiunea asupra asentării din eroare a celor de 43 ani. Ministrului de războiu i-a venit la cunoștință că la asentările celor de 43—52 ani s'au prezentat și glotași de 43 ani născuți la 1872, aparținători clasei A), cari au făcut deja serviciile militare și au fost chemați deja odată sub arme, dar în restimpuri au fost eliberați pe timp nedeterminat. Cu ocazia asentării ei n'au ținut să anunțe că aparțin clasei A) de glotași, astfel comisia i-a asentat și i-a declarat apti sau neapți. Pentru a împiedeca orice neînțelegere d'aci încolo, ministrul de războiu a dat o ordinațiune prin care spune că glotașii cari aparțin clasei A) și sunt născuți la 1872, declarați apti și la asentările celor de 43—50 de ani trebuie să se înroleze în 3 Nov., iar

cei de 43—50 de ani, **declarați neapți** la ultimele asentări, cu toată iregularitatea acestor decisiuni **ministerul de războiu le ține în vigoare.** Așadar aceștia nu vor fi chemați sub armele gloatelor, cu toate că în realitate ei sunt glotașii eliberați ai clasei A).

Printul Bülow nu va merge la Madrid. Agenția Havas anunță: Ambasadorul german la Madrid tăgăduiește în terminii cei mai hotărâți că printul Bülow ar avea planul să discute direcția tratativelor de pace cu factorii competenți din Madrid sau Washington.

Vice-președintele camerei austriace despre problemele viitoare. Vice-președintele camerei austriace, Pernerstorfer, într'un interesant articol din „Berliner Tageblatt” se ocupă de problemele viitorului Germaniei și a monarhiei. Articolul relevă faptul, că războiul a format strânse legături militare între Germania și Austro-Ungaria. Această strânsă legătură se va estinde și asupra problemelor economice, deoarece aceasta apropiere este o necesitate de existență. Monarhia și germanismul vor putea porni și îndeplini ideia alianței Europei centrale, cu toate că vor trebui aplanate în prima linie o mulțime de chestiuni nerelevante încă între ambele puteri. Numai după aceea are să urmeze sfortarea dușmanilor vechi și noi ai aliaților să-și schimbe atitudinea de până acum, sau să valideze și în contra lor revelația economică a Monarhiei și Germaniei. Pernerstorfer se ocupă de cartea vestită a deputatului german Naumann asupra Europei centrale, și amintește că după războiu, multe situații vor fi actuale de aplanat și cu Ungaria. Este de acord cu Naumann că forma statului dualistic picinește oarecari încurcături în aplanarea cu Germania, speră însă că interesele comune vor contribui la activitatea înfrățită.

Dăruire. D. Nicolae Oltean, kadettasp. în Budapesta a trimis la administrația noastră 10 cor. pentru ajutorarea orfanilor soldaților români. Mulțumiri!

Semnele vremii. Un cititor al nostru din Cârna de Murăș, Ioan Ceuca, ne trimite spre publicare un ciudat semn al vremii anormale de astăzi. În via sa din Cârna de Murăș a găsit toamna aceasta un al treilea rând de struguri roadă dată după al doilea tuns al viilor. A doua roadă a dat din lăstarii dintâi rămași pe loză după culesul viilor și strugurii au ajuns să se coacă încât s'au putut mânca. A treia roadă însă, deodată cu bruma a încetat de a se desvoltă și coace.

Acelaș cetitor ne pune, că în 3 Noemvrie st. n. a avut în grădină floare de scumpie, (liliac, mălin) înflorită a doua oară, ceiace încă este un semn neobicinuit al vremii.

Svonuri despre atentatul contra regelui Greciei. Se desminte oficios svonul din isvor francez despre un probabl atentat pus în preparativă contra regelui Greciei nimicit de cu vreme prin faptul deținerii factorilor principali ai conspirației. Mai mulți ofițeri au fost deținuți. Este foarte evident scopul acestui svon: vrea să trezească credința despre neînțelegeri și partide formate în armată, cu toate că se poate înregistra tocmai contrarul: încrederea entusiastă a armatei către rege dela care așteaptă un singur gest să între în luptă pentru apărarea neutralității.

Rezultatul alegerilor în Norvegia. La alegerile cari au avut loc pentru storthnig au fost aleși cu program guvernamental două treimi din numărul total al deputaților. Deviza la alegeri a fost neutralitatea Norvegiei și așa din rezultatul acesta reiese că Norvegia dorește să păstreze neutralitatea.

Printul de Wied se întoarce în Albania. Ziarul italian „Tribuna” anunță că aderenții printului de Wied desfășură o puternică activitate în interesul fostului domnitor. Corespondentul numitului ziar e informat din sursă parțială inițiată, că printul de Wied va păși curând în Albania în fruntea unor puternice forțe armate.

Profesor sârb condamnat la 4 și jumătate ani temniță. Tribunalul din Timișoara condamnase pentru agitație împotriva altei naționalități

tăți la un an jumătate temniță pe profesorul dela preparandia sârbească, Vasile Stoici, iar pe elevii lui împotriva cărora procurorul ridicase de asemenea acuza, i-a achitat. Dintre elevi 3, cu toate că au fost achitați au fost ținuti în arest preventiv începând închisoarea din August 1914. Prmul senat al curiei s'a ocupat ieri cu acest proces. Procurorul anunțase adecă apel împotriva sentinței pe motivul că tribunalul nu l'a declarat pe Vasile Stoici de vinovat de lesă majestate, conform acuzei, iar pe ceilalți acuzați i-a achitat. Curia a anulat în parte sentința tribunalului și a ridicat pedeapsa lui Vasile Stoici la 4 și jumătate ani închisoare iar recursul de nulitate înaintat prioritor la ceilalți acuzați l'a respins și a ordonat pe cale telegrafică punerea în libertate a celor trei elevi.

S'a început recvirarea unsoarei de porc. Azi a început poliția din Arad recvirarea unsoarei de porc, care n'a avut nici un rezultat, negăsind unsoare nicăiri. Poliția a pornit cercetare pentru descoperirea faptului, că ce s'a întâmplat oare cu proviziile de unsoare stabilite la ultima carcetare.

Cafea leftină de Crăciun!

Firma noastră de import F. A. DEGAN în FIUME (Postaflok nr. 163) ne avizează că a primit un transport mare de caf. a, deci o vinde cu prețuri tare reduse. — Scrieți românește!

No.	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4-80 cor.
10	Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	5-00 "
14	Cuba cea mai fină	1 kgr.	5-40 "
15	Cuba mărgele aleasă	1 kgr.	5-40 "
16	Cuba specialitate	1 kgr.	5-80 "
24	Ceylon fină	1 kgr.	5-60 "
21	lava aurie	1 kgr.	5-40 "
106	Victoria cea mai fină	mixtură 1 kgr.	5-80 "

5 kg. se trimite cu poșta francat și vămult prin rambursă.

Vești din Olanda spun că se va urca prețul la cafea în mod ne mai auzit și multe calități vor lipsi. Din 20—31 Noemvrie și eu voiu urca prețul gradat. Proveďte-vă la timp pentru Crăciun, căci și așa ajunge cu întârziere.

Ultima oră.

BULGARI AU INTRAT IN NIS.

Sofia. — Oficial. — O divizie de cavalerie bulgară a intrat ieri în Niș.

Sofia. — Oficial. — Armata bulgară a atacat Nișul în partea ostică și nordică a orașului. O divizie de cavalerie bulgară a pătruns după lupte violente în oraș capturând 400 prizonieri și numeroase tunuri.

TRUPELE ENGLEZE S'AU IMPREUNAT CU TRUPELE SÂRBEȘTI.

Gent. — Trupele engleze, cari au plecat din Salonic s'au împreunat cu trupele sârbești.

600.000 RUȘI VOR PLECA IMPOTRIVA BULGARIEI.

Cristiana. — Se anunță din Petrograd: Numărul trupelor rusești concentrate în Basarabia, la Odessa și în Crimeea e prețuit la 600.000 oameni.

VENIZELOS SE TEME.

Paris. — Agenția Havas anunță: Venizelos a declarat în ședința cea mai din urmă a cancelariei grecești, că constată cu durere că vechiul lor dușman după ce va zdrobi Serbia se va întoarce împotriva Greciei. Întrebat de un deputat, Venizelos a declarat că regele lucră în paguba națiunii. Regele — a spus Venizelos — e un strălucit conducător de oaste, dar n'are destulă experiență politică.

IN MACEDONIA LUPTĂ 4 DIVIZII ENGLEZE.

Berlin. — Se anunță din Petrograd: În luptele din Macedonia i-au parte 4 divizii engleze și franceze. În Salonic au fost debarcați până acum 84.000 soldați.

AM RUPT FRONTUL MUNTENEGRINILOR.

Budapesta. — Oficial. — Trupele austro-ungare au rupt frontul Muntenegrinilor. Am ocupat Kralievo.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,
Piața Andrásy, colțul Salacz utca
Telefon 1059. Telefon 1059.

(Ca 2270)

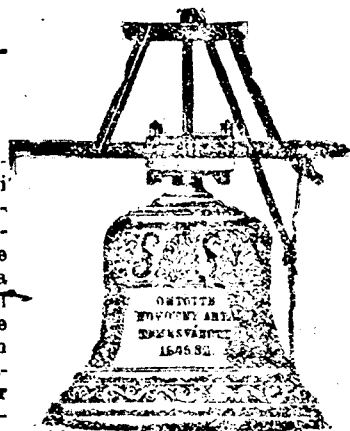
Premiat cu medalia cea mare la expoziția națională din Budapesta în 1896.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri și figura S și au un ton mai intensiv mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 411 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE
ORENDT G. & FEIRI W.
ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIIU, Helftauer-gasse 45.

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit vânat, sport și voiaj, poclăzit și procvățuri, port-monee și bretele solide și alte articole de galanterie pe lângă prețurile cele mai moderate. CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CUSUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în depozit. Toate articolele din brânșele numite și reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste de prețuri la cerere se trimite franco. (O-9)

Comandele prin poștă se efectuează prompt și conștiințios.

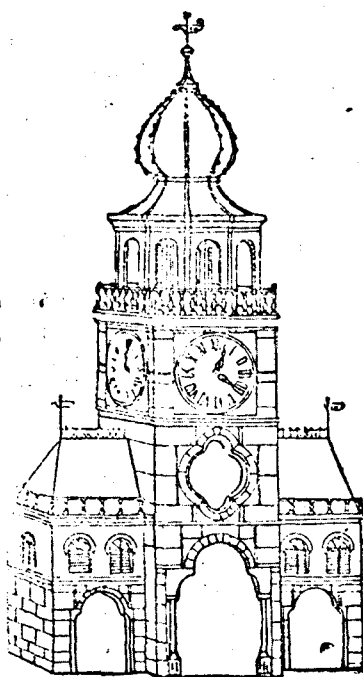
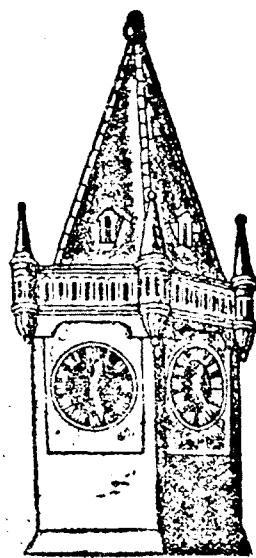
CEASURI PENTRU BISERICI.

**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

Ofere ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanție pe mai mulți ani. Prețurile dorințate se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

Ha 2186

F. HACK

mecanic

Sibiu-Nagyszeben, Dragoner-wache nr. 2.
lângă WILHELM ANDREE.

Execută totfelul de lucrări în brânșă aceasta și anume: mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate cinematografice, aparate fotografice, instrumente speciale și brevetate, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică.

Serviciu prompt și conștiințios. :: :: Prețuri ieftine.

SZLANNÁR ÉS RÓTH

întreprindere de pictură de sticlă, altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă, biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane. Aurituri și pictarea tablourilor staționare.

Unde

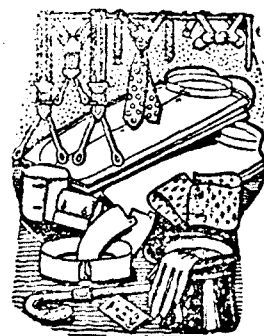
se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună. Cămeși de modă albe și colorate; GULERE și MANGETE albe și colorate; BATISTE de buzunar; BRATELE; CRAVATE pentru gulere simple și duble; CĂMEȘI din păr de camilă; CIORAPI și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit“.